

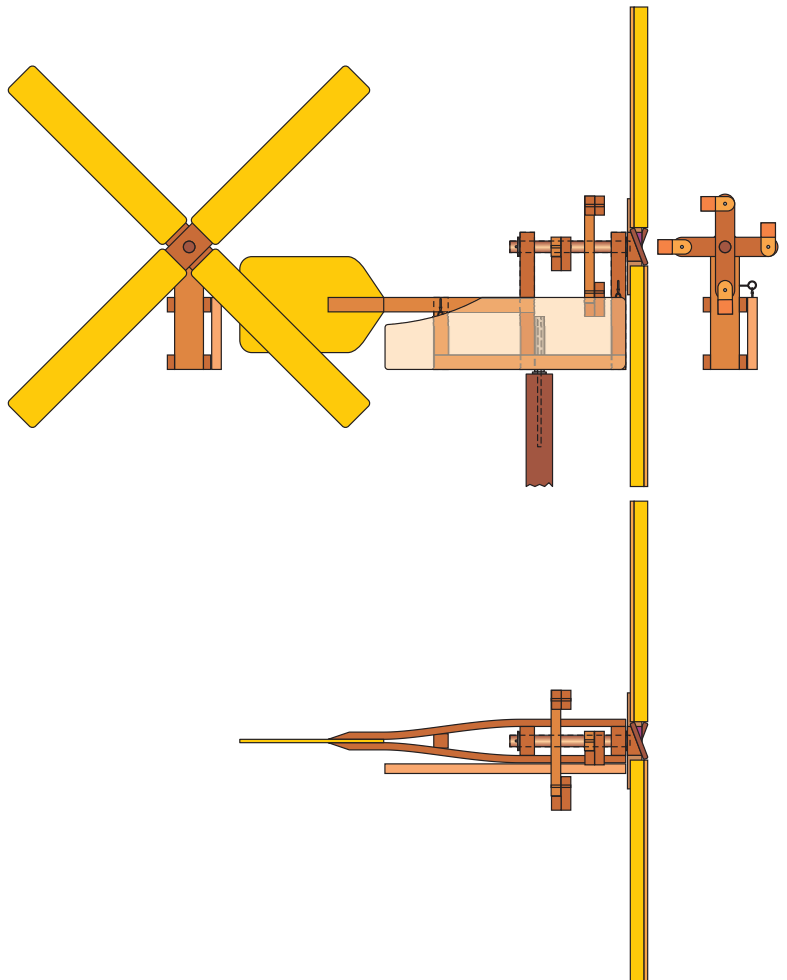
KLOPOTEC

V poznem poletnem času v naših vinogradih veselo pojejo klopotci, ki si jih vinogradniki postavijo ob velikem šmarnu ali na Jakobovo in jih spet snamejo za Martinovo. Klopotec je naprava ali zvočilo, ki je verjetno slovenskega izvora. Je lesena mehanska naprava na visokem drogu, podobna mlinu na veter. Uporablja se kot ptičje strašilo in je neizogiben del področij, kjer raste vinska trta. Nekateri trdijo, da so ga prvi postavili Francozi v 18. stoletju, in to na njivah. Torej ne v vinogradu. Klopotec je v svojem času, odkar ga poznamo, postal tako priljubljen in nepogrešljiv del krajine, kjer je doma in ga vidimo kot zaščitni znak naših vinogradov.

Sestavljen je iz mnogih delov in vsak ima natančno opredeljeno funkcijo, zato tudi ni vseeno, iz kakšnega lesa je narejen. Stolček je tisti del, ki drži gred, in ker je v obliki stola, nosi to ime. Biti mora iz močnega trdnega lesa, ponavadi iz bukovine, hrasta ali jesena. Na gred, za katero je najboljši akacijev les, izvrtajo luknje, v katere pritrdijo kladivca. Kladivca morajo biti razporejena tako, da nikoli na udarita po dve hkrati. Zanje je najboljši hruškov les. Kladivca držijo viličice iz hrastovega ali bukovega lesa. Kladivca udarjajo po deski - najboljša je iz kostanjevega ali češnjevega lesa, deska pa visi na verižici. Klopotec ima tudi rep, da se lahko obrača po vetru; navadno je iz brezovih vej. Vetrnice so najboljše iz topolovega lesa, ker ni pretežak. Haloški klopotec ima šestkrako vetrnico, slovenjegoriški pa štiri krake.

Naš klopotec je nekoliko manjši od originala in je zaradi enostavnosti narejen iz smrekovega lesa. Naredili bomo samo štiri krake vetrnice, da bo delo lažje. Načrt je narisano v merilu, ki je petkrat manjši, poleg sestavnih delov pa so podane dimenzije.

Os izdelajte iz okroglega bukovega lesa, za kar lahko uporabite kar star ročaj metle. Na to os pravokotno prilepite dva nosilca kladivca. Na obeh straneh zvrtaite luknje premera 5 mm in skozi njih privijte nosilec kladiva tako, da se prosto vrti. Na ta nosilec prilepite še kladivce in pazite, da se kladivce lahko zavrti le 180 stopinj. Os vstavite v luknje na obeh nosilcih, ki morajo biti malo večje kot os sama, da se lepo vrti. Oba nosilca povežite s smrekovimi

letvami in sestavite še nosilec za smerni stabilizator. Te letve nekoliko ukrivite in na zadnjem delu v sredino vstavite smerni stabilizator, ki ga izdelate kar iz vezane plošče debeline 5 mm. Na nosilca privijte dva kavljaja, na katera z vrstico privežite zvočno desko. Deska mora biti postavljena tako, da prosto visi in se ne dotika ostale konstrukcije. Le tako bo deska ob udarcu kladivca zazvenela. Z vrtenjem osi preverite, da kladivca lepo tolčejo po deski in obenem narahlo spolzijo čez rob.

Vetrnico izdelajte iz dveh smrekovih deščic, ki ju na sredini do polovice izdolbite in zlepite v križ. V sredini zvrtaite luknjo enakega premera kot os. Vsak krak poševno zarežite in na te poševne stranice prilepite lopaticice vetrnice. Poleg lepljenja za vsako lopaticico uporabite še dva lesna vijaka. Pri delu pazite, da so kraki glede vrtenja pod enakim kotom. Na os nataknite kovinsko podložko, ki bo zmanjšala trenje pri vrtenju, nato pa na os prilepite ali privijte vetrnico. Vse vrteče se stike namažite z mastjo in tako še bolj zmanjšajte trenje.

Da se bo klopotec lahko vrtil s smerjo vetra na zadnji nosilec privijte kovinsko cevko. Najbolje je, da na to cevko privarite dve ploščici in skozi te privijete. Drog, ki nosi klopotec naj bo poljubno

dolg, vendar mora biti močnejši, da se ob močnejšem vetru ne zlomi. Na vrh droga zabijte kovinsko os, ki ima nekoliko manjši premer kot cevka, ter vstavite kovinsko podložko. Če je vse pravilno narejeno se mora celotna konstrukcija klopotca brez zatikanja vrteti.

Klopotec je tako narejen. Lahko ga tudi pobarvate po lastnih željah ali pa samo lakirate s prozornim lakom. Za bolj realističen izdelek lahko namesto smernega stabilizatorja uporabite snop žita, ki ga z žico privežete na smrekove letve.

